

THE ROLE OF ENVIRONMENTAL STUDIES IN THE CURRICULUM AT THE FA STU.

By Daniela Gindlová, M.A.

After all the discussions about the necessity of environmental education at all the grade levels of schools, it is of a high-priority to make the strategy of the environmental education at the FA STU more visible and applied in its complexity and hierarchy, both in the bachelor study as in the master study; and in the frame of requirements for the interdisciplinary professional skills of the FA STU graduates.

Anna Holmanová

PODIEL VEDECKOVÝSKUMNEJ ČINNOSTI NA AKTIVITÁCH VYSOKOŠKOLSKÉHO UČITEĽA

Niet pochýb a denne sa o tom môžeme presvedčovať v bežnom živote, že na určitom stupni rozvoja už nie je možné na všetkých úrovniach poznania vystačiť iba so skúsenosťou, nech by sa tá skúsenosť zakladala na akejkoľvek tradícii. Jednoducho je nutné urobiť kvalitatívny skok a zapojiť do spoločenskej deľby práce vedu, ktorá sa tak v praktickej podobe svojho uplatnenia stáva sociokultúrnou silou formujúcou úroveň a spôsob života. Vstup vedy do výroby spôsobuje trvalý pohyb vo výrobných i nevýrobných zložkách a prejavuje sa dynamizáciou a efektívizáciou života spoločnosti vo všetkých rovinách, ako aj tlakom na zvyšovanie vzdelanostného potenciálu, to znamená technickej a humanistickej gramotnosti. Základ vzdelania poskytuje a zrejme aj naďalej bude poskytovať školstvo, ako dominantný prvok. Ďalšie presnejšie celoživotné vzdelávanie, môže mať okrem školstva aj iných realizátorov (inštitúcie, nadácie, združenia a pod.).

Vysoké školy z tohto hľadiska budú zastávať stále dôležitejší post, stupňujúci sa rozvojom vedy a techniky, bude sa od nich očakávať najmä pružnejšie zavádzanie vedeckého poznania do praxe priamou spolupracou s inštitúciami a podnikmi, prispôsobovanie obsahu vysokoškolského vzdelávania spoločenským zapájaním vysokých škôl do systému celoživotného vzdelávania, smerovanie k internacionalizácii vysokoškolských systémov a výraznejšie uplatňovanie manažmentu pri riadení vysokých škôl.

Na rozdiel od výskumného systému krajín OECD, v ktorom majú univerzity kľúčovú úlohu, v našej proveniencii podľa úzusu využívaného pri pridelení finančných prostriedkov vysokým školám, by mal vysokoškolský učiteľ venovať výskumnej práci štvrtinu zo svojej ročnej časovej kapacity, a tak výskum v tomto chápaní je vlastne akoby akýmsi dynamizujúcim prvkom výučby. Akademické slobody, v súčasnosti už kodifikované vysokoškolským zákonom, zaručujú

vysokoškolskému učiteľovi slobodu obsahu vzdelávania, slobodu voľby metódy výučby, preferenciu učiva v danom predmete a pod., ale na druhej strane ho zaväzujú zodpovednosťou za svoju pedagogickú a odbornú činnosť. Môže si teda zvoliť predmet svojej výskumnej činnosti podľa vlastnej vôle a možností, ktoré má k dispozícii. Výskumná činnosť, okrem toho, že je kvalitatívnym obohatením programu výučby, má i ďalšie spoločensky významné účinky. Pokiaľ sú do výskumnej činnosti pedagóga zapojení aj študenti, zoznamujú sa s metódami vedeckej práce, spoznávajú systemizáciu postupov, spôsob zbierania vstupných údajov a ich vyhodnocovania, proces rozhodovania, faktory zasahujúce do procesu rozhodovania, možné riziká a pod. Tieto skúsenosti majú pre študenta význam i vtedy, keď sa nehodlá ďalej venovať vedeckej práci. Umožnia mu napr. vypestovať zodpovednosť a dôkladnosť v práci. Ďalším prínosom vedeckovýskumnej činnosti pre vysokoškolského pracovníka, a v konečnom dôsledku i pre vysokú školu, je finančný efekt. V súčasnosti sa vo financovaní vedy na vysokých školách prejavujú stále výraznejšie snahy nahradiť indexovú metódu, postavenú na prenesení výsledkov uplynulého obdobia do obdobia plánovaného, účinnejšou metódou, ktorá bude sledovať a rozlišovať vývoj výkonov v polohe inštitucionálneho financovania. Financovanie vedy z rozpočtových prostriedkov umožňuje rozvoj, alebo aspoň udržanie jednotlivých vedných odborov na úrovni základného výskumu, ako nevyhnutného predpokladu pedagogického procesu. Základom takéhoto rozpisu prostriedkov je kritérium plánovanej vedeckovýskumnej kapacity na príslušný rok a koeficient vyjadrujúci náročnosť na jednotku výkonu. Ťažisko financovania vedy sa postupne presúva do konkurenčného systému grantového financovania, v rámci ktorého sa jednotlivé projekty uchádzajú o finančnú podporu v súťaži na základe posudku odborníkov. Grant pokrýva zväčša vecné a kapitálové náklady, ak však má projekt dosiahnuť zisk, musí mať zabezpečenú realizáciu, musí sa uplatniť v trhovom prostredí, čo si vyžaduje už i určité marketingové a manažérske vybavenie.

Pre porovnanie, verejné vysoké školy v USA si zabezpečujú z výnosových činností cca 20% svojho rozpočtu, VŠ vo veľkej Británii cca 17%, v Holandsku 8%.

Aj keď na prvý pohľad je pre FA v súčasnom transformujúcom sa ekonomickom systéme situácia pre ziskovú výskumnú činnosť veľmi nepriaznivá a navyše sťažená konkurenčným prostredím, je možné vyskúšať viacero riešení. Jedným z nich je bližšia spolupráca s predstaviteľmi miestnej samosprávy s cieľom komplexného riešenia rozvoja územia na báze zachovania genia loci a environmentálnych princípov, a to od urbanistických štúdií po architektonický detail. Takýto projekt môže byť sformovaný ako grant

a riešený na horizontálnej úrovni na viacerých katedrách ako do seba zapadajúci skladobný systém, alebo ako grant v ateliéri profesora v zmysle vertikálneho riešenia. V tejto alternatíve by mohli byť do ateliéru prizývaní špecialisti, aby viedli riešenie určitých špecifických problémov. Na čele takéhoto ateliéru by mohol stáť aj kolektív riešiteľov, ktorý grant získal. Granty bývajú zvyčajne rozplánované na tri roky, počas tohto obdobia by mali študenti dostatok možností okrem vedeckej práce osvojiť si i predpísané učivo aplikované na riešenie konkrétneho problému, zoznámili by sa priamo s potrebami praxe a s jej prioritami, ktoré si vyžadujú riešenie, naučili by sa jednať s investormi, obhajovať svoje stanoviská, a zdôvodňovať svoje návrhy. Bližšie prepojenie výskumnej a pedagogickej činnosti potrebuje premyslené manažérske zásahy, ak má táto činnosť prinášať aj iné ako nehmotné efekty. Aj v tomto prípade je potrebný prechod od empirie k vede od riadenia na základe skúseností k vedeckému riadeniu.

*

Ing. Anna Holmanová, CSc.,
vedecká tajomníčka FA STU

RESEARCH ACTIVITIES IN THE ACTIVITIES OF A UNIVERSITY TEACHER

By Anna Holmanová

The opening of research to manufacturing is manifested by better dynamics and better way of life but also brings pressure to increase the educational potential. The school system has always been the dominant factor in education. It has always been expected to give flexible reaction to the dynamics of scientific knowledge and its application in practice. The academic freedoms guaranteed by law enable teachers to choose the contents and form of his/her pedagogical and research topics without limitations. The only criterion is quality and the only limitation is financial. The focus has been gradually shifted to the competitive environment of the grant system, which impacts education through the application of achieved results and cooperation of students with their research work. The financial effects of research work are hardly possible to reach without good management.

Ľubomír Horník

VÝUČBA KINEMATOGRAFICKÉHO ZOBRAZOVANIA NA FA STU

Univerzálnosť architektov je historicky známa (napr. Jan Kříženecký, priekopník českej kinematografie, J. Ivens, A. Cavalcanti a iní). Školy, ktoré netrvali tvrdošijne na úzkej špecializácii a "učili" svojich študentov "myslieť" koncepčne

a v súvislostiach s príbuznými odbormi, sa vždy mohli pochváliť širokým uplatnením absolventov. Školy architektúry v rozličných obdobiach, niektoré viac, iné menej, pripravovali študentov interdisciplinárne - so širokým prehľadom. (Alebo to prinášala "všeodbornosť" samotnej profesie?)

Otázka "šírky prehľadu", alebo rozsahu vedomostí, ktorými vybaví škola absolventa, by mala priamo-úmerne korešpondovať s praktickými okolnosťami, s ktorými sa môže mladý architekt stretnúť nielen vo svojej profesii, ale v živote všeobecne. Reinterpretácia profilu absolventa architektúry by teda mala smerovať k jeho univerzálnosti a schopnosti obsiahnuť všetky nové metódy, s ktorými postupne v praxi príde do kontaktu. Súčasne interdisciplinárne vzdelávanie študentovi už na škole postupne umožňuje oboznámiť sa s odbormi, ku ktorým by sa vlastne ani nedostal a naznačuje mu variabilnosť v profesijnom uplatnení.

V didaktickom procese by nemalo ísť ani tak o "naučenie", ale o prípravu, o účinný rozvoj tvorivej aktivity v každom študentovi. Nesmieme zabúdať ani na relativitu vedomostí - čo bude potrebné vedieť v budúcnosti, čo i len blízkej, pri neustále sa meniacich spoločenských a hospodárskych podmienkach? (Kontinuálny stav po rekonštrukcii a pred novou rekonštrukciou študijného programu.) Bude potrebovať absolvent zajtra to, čo ho dnes naučíme?

Zjednodušene by sa smerovanie prípravy študenta architektúry mohlo charakterizovať štyrmi vyváženými rozmermi: architektúra - urbanizmus - cudzie jazyky - umelecko-humanitná základňa.

Z praktickej potreby otvoriť študijný program aj pre disciplíny iných umeleckých odborov, vznikol 1. júna 1993 na Fakulte architektúry Kabinet videotvorby. Viem, že mnohým pedagógom sa vtedy zdal tento počín dekana Špačka nepochopiteľný. Dost' ťažko chápali, že s univerzitným zameraním STU vstupuje aj do študijného plánu školy viac humanitného zamerania, viac univerzálnej tvorivosti a širšieho vedomostného záberu.

Jednou z prvých úloh kabinetu bolo - vytvoriť učebný predmet, v ktorom by sa študenti oboznámili s estetikou filmu, naučili sa narábať s kamerou a spracovávať videozáznam.

Musím priznať, že to nebolo ľahké. Mal som dlhoročnú prax v televízii a Krátkom filme, no nemal som veľké skúsenosti s pedagogickým pôsobením. Uvedomoval som si tiež, že nebudem pripravovať budúcich režisérov, kameramanov ani dramaturgov - aj keď dnes už tieto možnosti nevyklúčujem.

Voliteľný predmet Videotvorba, ktorý vznikol po mnohých konzultáciách a poradách s kolegami architektami a ktorému som trochu rozšafne hovoril "malá FAMU", prilákal v letnom semestri 93/94 vyše dvadsať poslucháčov. Väčšina z nich splnila prvú podmienku zápočtu - natočiť si svoj vlastný videozáznam ako semestrálnu prácu.